

(S. 2)
S. 78

S. 2, T 5 - S 3 T 3 OSV... S. 78 - S 79 T 3 (dim) OSV....

Dette var 2 udformninger af hovedtemaet i Olivier Messiaens Visions de l'Amen, Amenvisioner. Da Messiaens musik endnu ikke er videre kendt herhjemme, vil det måske være rart at gøre sig lidt fortrolig med hans måde at udtrykke sig på, før vi hører musikken i sammenhæng.

(A)

Genkendelse spiller en stor rolle i al musik, og særlig da når det gælder ny musik. Vi søger støtte i noget tilsvarende, og ud fra dette tilegner vi os det ukendte, hvis der da i musikken er en levende sammenhæng mellem det kendte og det nye. En sådan proces bliver samtidig

et forsøg på at placere ny musik i vor kultur, se den i forhold til traditionen, i sammenhæng med traditionen. Lad os nu prøve at finde frem til denne sammenhæng.

De fleste af Dem kender Debussys prælude "La Cathédrale engloutie". Prøv nu at sammenligne dette med det vi hørte før. (For nemheds skyld spiller jeg det i samme toneart):

Fælles for de to eksempler er de rene treklange harmonier og den rolige bårne melodi: Men så holder også sammenligningsgrundlaget op. For i sammenhængen virker Debussys harmonier bløde, næsten vege: medens Messiaen sætter sine harmonier hårdt mod hinanden:

Lad os prøve som experiment at lade Debussy benytte Messiaens tema og omvendt.

J stedet for kunne D. tænkes at have skrevet.

Det er karakteristisk for Debussy i en sådan sats at undgå de hårde intervaller: lille sekund stor septim: altså for ex: Anderledes Messiaen. I sidste sats af Amenvisionerne finder vi følgende udformning af hovedmotivet:

Hvis M. havde foregribet sig på D.s tema, var det vel kommet til at lyde noget lign. som:

B

Lad os se på et andet motiv:

Denne gang må vi helt tilbage til Mozart for at finde et sammenligningsgrundlag:

Nej, jeg er ikke på jagt efter reminiscenser. Jeg aner ikke, om Messiaen kender Mozarts F-dur sonade. Det er temmelig ligegyldigt, om Messiaen har hugget eller ej. Spørgsmålet er hvad han får ud af det, han arbejder med.

For at gøre sammenligningen lettere forenkler vi først Mozarts motiv:

Hvad gør nu Messiaen? Han ændrer harmonierne.

Ganske vist bevarer han Mozarts harmonier men han sætter parallelle harmonier til melodien's toner:

Det finder han ganske fint er det skikke ligt.

Hør bare:

NB! Messiaen skriver: altså: NB

Og der står ikke: Og i andet takt står der ikke: eller måske: MEN: og senere

s.34

Musikken spændes til brytningstunktet. I stedet for Mozarts yndefulde nymmen får vi af Messiaen en hvidglødende extatisk sang, der river alt med sig. Spil s. 34, 152

C

Nu kunne det være interessant at se hvordan Messiaens harmonier opstår. Hvad er forhistorien til klange sandhisse?:

Lad os tage den opadgående melodi som udgangspunkt:

Hos Beethoven og Brahms bliver den i reglen harmoniseret ganske enkelt:

Vi finder dog også en mere spændt harmonisering som denne:

eller med drejning til ny toneart:

Komponisten kan også ønske at give alle stemmer det samme glidende præz som hovedmelodien.

Lignende akkorder bliver brugt til skalaagtig udsmykning:

(D)

bygget op af denne skala: ligesom Beethoven af c-dur skala bygger et Rondotema:

Ved samtidigt at bruge så mange af skalaens toner som muligt, og kun disse, opnår Messiaen en tonal ro. Tonearten er på en mærkelig måde bestandig nærværende. Her er en udformning af hovedtemaet, hvori

der ikke forekommer andre toner end disse: s. 50 l. 3-4.

s.50

culm
 m - am Go -
 m - am Go -
 Confite - mur Do -
 m e - a.
 exsul - te -
 Hac di -
 Do - mi - nus: ca, quam fe - ct

Op. 20 Requiem sur l'infant Jesus nr. X
 GRAD.
 Dominica Resurrectionis

Det kan ikke undgå at påvirke harmonierne.
 Brahms gør det på denne måde:

← Eks. rep. César Franck Således:

Nu nærmer vi os. C. Franck kunde udmærket godt have skrevet dette:

eller med en karakteristisk dæmning

Men hvordan når vi frem til Messiaens: -?

Vi må først lære en anden udviklingslinie at kende.

Den enkleste slutning på et musikstykke er vel følgende:

Det er den enkleste harmoniforbindelse og den solideste måde at slå ~~grundtonen~~ tonearten fast på.

Vil man nu gøre lidt mere ud af stemneføringen, forbinder man tonerne med en gennemgangstone:

altså

Efterhånden vænnes øret så meget til den harmonifremmede tone: at den indlemmes i familien.

Så hører vi ikke længere kun: men også:

Lad os nu tage eksemplet fra før og understyre det med nogle gennemgangstone:

Har man først vænnet sig til gennemgangstone i denne forbindelse er vejen ikke lang til:

På samme måde går det med et andet ornament: forslagstone:

Også i dette tilfælde

Kan man vænne sig sådan til den harmonifremmede tone, Altså i stedet for: hører vi: Messiaen forbinder disse 2 udviklingslinier: og: til-sammen:

at man kan se bort fra opløsningen, der nærmest underforstås.